

2.7 Miljö och energi

Miljötänkandet vid arbete med datorer handlar om att minska energiåtgång, avfall och onödig resursanvändning. Det innebär både att använda utrustningen smart och att välja mer hållbara IT-lösningar.

Vilka är hållbara IT-lösningar i praktiken?

- Stäng av dator, skärm och annan utrustning när de inte används, istället för att låta dem stå i standby läge.
- Använd utrustningen längre genom att sköta den väl, uppdatera programvara och reparera eller byta enstaka delar i stället för att köpa nytt direkt.
- Välj återbrukade eller miljömärkta produkter när ny utrustning behövs, t.ex. med miljömärkningar som TCO Certified, EPEAT eller ENERGY STAR.
- Minska pappersanvändningen genom att läsa digitalt och skriva ut dubbel-sidigt om utskrift behövs.
- Lämna uttjänt utrustning till korrekt återvinning och radera data säkert innan den säljs vidare eller skänks bort.

Grön IT på arbetsplatsen

Ett annat begrepp för hållbar och miljövänlig informationsteknik är *Grön IT*. T.ex. bör både arbetsgivaren och personal tänka på den omgivande miljön runt datorarbetet, som buller, värme, ventilation och belysning, eftersom allt detta påverkar både trivseln och arbetets effektivitet. En bra digital arbetsmiljö kombinerar klimat- och resursfrågor med god arbetsmiljö. Miljötänkande vid datorarbete innebär att använda tekniken *sparsamt, smart och cirkulärt*. Vad menas med *cirkulärt*?

Cirkulärt IT-tänkande

Cirkulärt betyder i IT-sammanhang att datorutrustning och material ska användas i ett *kretslopp* i stället för *linjärt* dvs att köpas, användas och sedan kastas. Medan *cirkulärt* innebär *återanvändning*. Målet är att produkternas värde och material behålls så länge som möjligt. Detta minskar avfall, råvaruuttag och miljöpåverkan.

Cirkulärt IT-tänkande kan t.ex. innebära att man:

- Använder datorn längre i stället för att byta ut den i förtid.
- Reparerar eller uppgraderar den, t.ex. byter batteri, minne eller hårddisk.
- Återanvänder en dator som någon annan inte längre behöver, tex. genom att sälja, skänka eller omplacera den.
- Återvinner uttjänt utrustning på rätt sätt, så att metaller och andra material kan användas i nya produkter.

Vad innebär “linjärt”?

I en linjär modell är flödet så här: *ta råvara → tillverka → använda → kasta.*

I den cirkulära modellen försöker man i stället hålla produkten i bruk genom reparation, återanvändning och återvinning. Ett enkelt exempel:

I stället för att slänga en gammal bärbar dator kan man byta batteri och ge den till en annan person. När den sedan verkligen inte fungerar lämnas den till elektronikåtervinning.

EPEAT – Ett globalt miljömärkningssystem

EPEAT står för *Electronic Product Environmental Assessment Tool* och är ett globalt miljömärkningssystem för IT-produkter som hjälper inköpare att välja mer hållbara produkter. Det är en *miljömärkning för IT-produkter* som används för att bedöma hur *hållbara* datorer, skärmar och annan elektronikutrustning är. Man granska produkten utifrån flera kriterier: energiförbrukning, kemikalieanvändning, livslängd och återvinning. EPEAT har tre nivåer: brons, silver eller guld, beroende på hur många krav produkten uppfyller.

Vad gäller miljötänkande vid datorarbete betyder EPEAT att man väljer utrustning som t.ex. är mer energieffektivt, lättare att återvinna och gjort för att hålla längre. EPEAT är alltså ett verktyg för att göra smartare inköp och minska datorns totala miljöpåverkan. I praktiken hjälper EPEAT företag och användare att välja mer hållbara datorprodukter.

EPEAT:s miljökriterier

Det handlar om hela produktens livscykel och brukar delas in i flera områden: minskning av miljöfarliga ämnen, materialval, energibesparing, förpackning, livslängdsförlängning, design för återvinning, avfallshantering och företagets eget miljöarbete.

I praktiken betyder det att produkter som märks med EPEAT ska uppfylla krav på låg energiförbrukning, begränsade kemikalier, längre produktlivslängd och bättre möjligheter till återvinning. Enligt EPEAT finns också obligatoriska krav och frivilliga tilläggskrav. Ju fler frivilliga krav en produkt klarar, desto högre nivå – brons, silver eller guld – får den.

Kort sagt: EPEAT bedömer inte bara hur mycket el en dator drar, utan också hur den är byggd, vilka ämnen den innehåller, hur länge den håller och hur lätt den kan återvinnas.